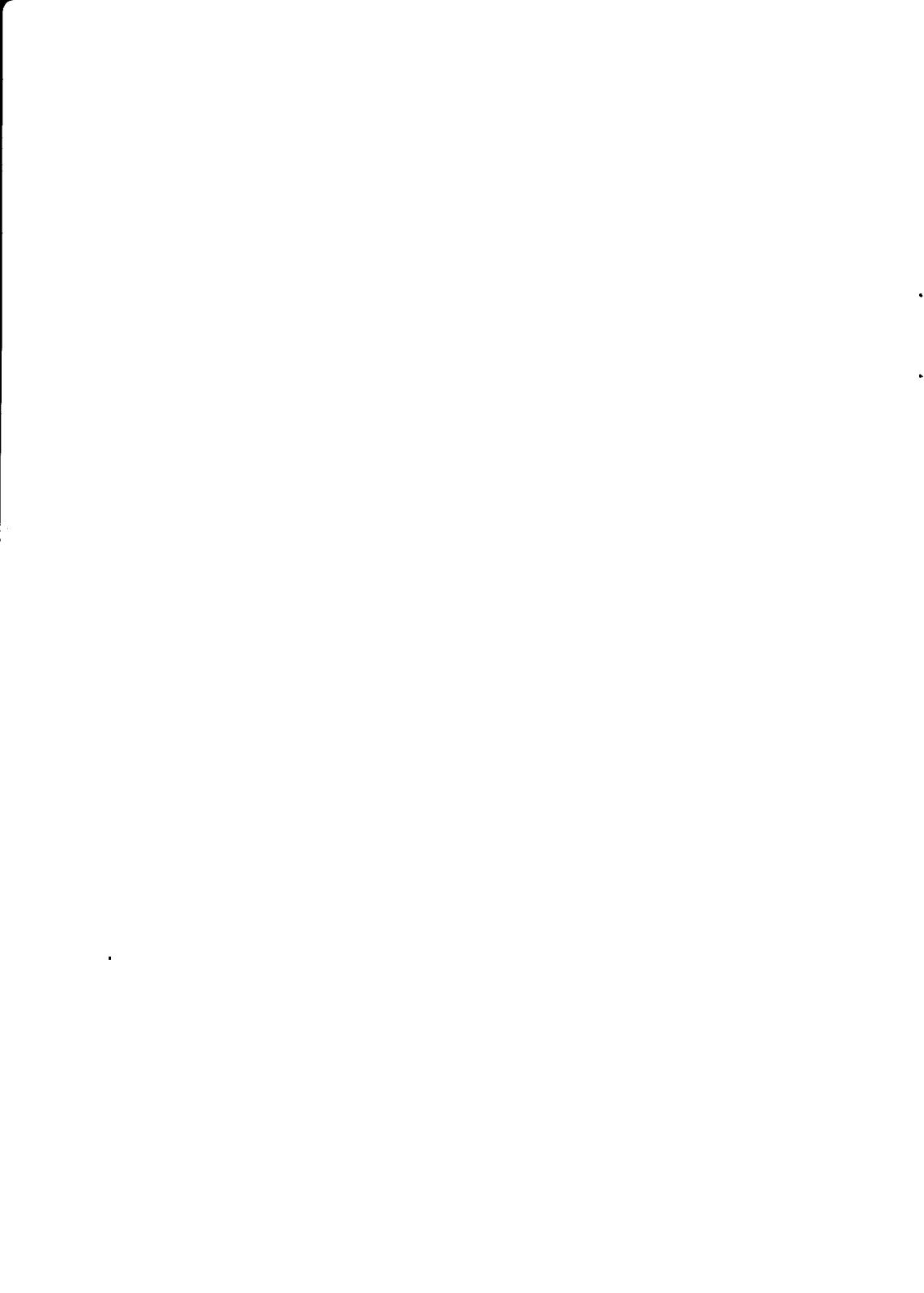

**Združenje žrtev okupatorjev
1941-1945 Kranj
Slovenski trg 1, p.p. 12
4000 Kranj**

**Poština plačana
pri pošti 4101 Kranj**

**» O P T I M I S T «
št. 25**

S E P T E M B E R 2009

ZDRUŽENJE ŽRTEV OKUPATORJEV
1941-1945 KRANJ, Slovenski trg 1
4000 KRANJ, p.p. 12
E-mail: zzokranj@siol.net

Tran.račun: 05100-8000057707
Davčna št.: 90541146
Tel./Fax.: 04/2373-553
<http://www.kranj.si/ZZO.1941-45>

OB IZIDU PETINDVAJSETE ŠTEVILKE »OPTIMISTA«

Poletje in s tem tudi »dopusti« so za nami in spet smo malo bolj aktivno razpoloženi. Predstavljamo vam 25 št. biltena »OPTIMIST«.

Na naslednjih straneh smo vam pripravili nekaj novic, poročil in obvestil o našem delu.

Vaše zgodbe bomo še naprej objavljali v biltenu in bomo veseli vsakega vašega prispevka. Obenem pa bi bili veseli tudi vsakega predloga, ideje in zamisli, kaj si želite, da poleg raznih poročil in obvestil, še objavljamo v biltenu. Resnično si želimo več vašega sodelovanja.

Člani odborov Združenja:

IZVRŠNI ODBOR

ROVAN FRANC
KRISTAN TONE
SLADIČ STANE
MIŠIČ JOŽICA
PIRC JELKA
KATNIK ANA
ROVTAR STANISLAVA
GERJEVIČ FRANC
GUSTINČIČ FRANC
KARUN JANEZ
KNEZ JOŽICA

NADZORNI ODBOR

MIHELIČ ALBINCA
GERJEVIČ DARINKA
KNEZ ANTON
PODGORŠEK IVO

ČASTNO RAZSODIŠČE

SINKOVIČ IVAN
GABRIJEL LOJZKA
KUNČIČ VIDA
ŠUMI OLGA

PLAČILO ČLANARINE:

Višina članarine za leto 2009 po sklepu 28. seje z dne 25.11.2008 je: **12,00 evrov**, kamor je vključen tudi »OPTIMIST«. Lahko se plača tudi v 2 obrokih.

Plačevanje članarine poteka na isti način kot doslej. Kranjčani in okoličani lahko plačajo v pisarni vsak ponedeljek, sredo in petek od 9. do 12 ure, ostali pa lahko tudi preko transakcijskega računa : 05100-8000057707.

IZVRŠNI ODBOR

MATERIALNA ODŠKODNINA – celoten potek našega prizadevanja

Glede na veliko zanimanje članov Združenja in drugih materialnih oškodovancev med II. svetovno vojno, kako potekajo akcije za poplačilo materialne odškodnine, vam podajamo naslednjo informacijo:

Akcija smo pričeli že 8. maja 2002 in sicer s protestom pred vladno palačo v Ljubljani. Protest smo takrat organizirali zato, ker nihče do takrat na vladnem nivoju, ni reagiral na naše zahteve. Na tem protestu ste bili prisotni tudi mnogi člani. S tem protestom smo dosegli, da nam je takratni sekretar vlade Mirko Bandelj dal obljubo, da se bo ustanovila Medresorska komisija, ki bo usklajevala zahteve oškodovancev. Od takrat je, zaradi menjav vlad, bilo ustanovljenih že kar nekaj komisij, nobena pa ni dokončala Zakona do te mere, da bi le-ta omogočil poplačilo odškodnine.

Najdlje je prišla komisija, ki je delovala pod vodstvo ministra za pravosodje, g. Šturma. Tu je bil problem z naše strani, ker se nismo strinjali s preračunom ocenjene škode v sedanjo valuto (Evro). Z vladne strani pa je bil problem v kakšni obliki in kako hitro izplačati odškodnino oškodovancem.

Z zamenjavo sedanje vlade pa so vse dotedanje dejavnosti zastale. Kljub dopisom 17.11.2008 predsedniku države g. Türku, 17.12.2008 predsedniku vlade g. Pahorju in predsedniku Parlamenta g. Gantarju ter ponovno 13.1.2009 predsedniku vlade g. Pahorju, vlada še sedaj, po 11 mesecih delovanja, ni ustanovila nove komisije.

Na vsa ta pisma smo dobili le kratko obvestilo iz Kabineta vlade, ki ga v nadaljevanju v celoti objavljamo:

Prejeto dne 13.2.2009:

“Spoštovani g.Franc Rovani!

V Kabinet predsednika Vlade Republike Slovenije ste naslovili dopis, v katerem nas sprašujete o morebitnih spremembah pristojnosti posameznih ministrstev, ki so odgovorna za reševanje problematike povračila materialne vojne škode in Zakona o žrtvah vojnega nasilja.

Naj vam pojasnimo, da je bil vaš dopis, ki ste ga 18.12.2008 naslovili na predsednika vlade in predsednika državnega zbora, v katerem ste pozivali k čimprejšnji ureditvi problematike povračil materialne vojne škode in podali pripombe na osnutek zakona, ki ga je pripravila prejšnja vlada, posredovan Ministrstvu za pravosodje. Vaš dopis z dne 13.1.2009 in 15.1.2009 pa je bil posredovan na Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, ker ste dopis

posredovali z namenom, da se ga upošteva v razpravah koalicije, ki pripravlja spremembe zakona o žrtvah vojnega nasilja.

Torej še vedno velja, da je za ureditev problematike o povračilu materialne vojne škode pristojno Ministrstvo za pravosodje, za tako imenovane vojne zakone, v okvir katerih spada tudi zakon o žrtvah vojnega nasilja pa je pristojno Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.

Ob koncu vas moramo seznaniti tudi z odgovorom Ministrstva za pravosodje, ki nam je pojasnilo, da zakona o povračilu premoženjske škode iz časa druge svetovne vojne, zaradi zelo zahtevne problematike, še posebej v delu, ko gre za zagotovitev finančnih sredstev za povračilo vojne škode, ni bilo mogoče uvrstiti v program dela vlade v letu 2009. V kolikor bo v povezavi s tem prišlo do sprememb, nas bo ministrstvo o tem obvestilo, takrat pa jih bomo ponovno zaprosili, da v razgovore o možnih rešitvah problematike povračila materialne vojne škode, vključijo tudi združenja, kot je vaše.”

V tem pismu oz. odgovoru kabineta vlade, ste lahko prebrali, da zaradi zahtevnosti problematike in finančnih težav v letošnjem letu, našega problema nimajo namena uvrstiti v program dela vlade. To izjavo je podalo sedanje Ministrstvo za pravosodje. Naše mnenje pa je, da ustanovitev že omenjene komisije ne bi ovirala zahtevnost, pač pa bi imela opravka s precej drugimi problemi in to, kako vso to proceduro uzakoniti.

Pomagalo ni niti več kontaktov s poslanci različnih strank, ki smo jih poskušali animirati, da bi v svojih poslanskih skupinah spodbudili k hitrejši rešitvi naših problemov oz. zahtev po poplačilu odškodnine.

Ena od aktivnosti je bila tudi akcija, ki smo jo v začetku septembra 2009 izvedli s sodelovanjem TVS za oddajo “TV TEDNIK”, v katerem smo še enkrat poskušali prikazati perečo problematiko. V tej oddaji so s svojimi pripovedmi sodelovali tudi nekateri direktni oškodovanci – naši člani.

Prispevek naj bi bil v eni naslednjih oddaj konec septembra ali začetku oktobra 2009.

Od konca II. svetovne vojne je minilo že 64 let, materialni oškodovanci pa še vedno nismo dobili zadoščenja. Sliši se tudi očitek, zakaj bi morali Slovenci sami sebi plačati odškodnino, ki jo je povzročil okupator? Pa saj tega nismo nikoli niti zahtevali! Zahtevali in moledovali smo naše predstavnike vlade, že od samega začetka osamosvojitve Slovenije, da nam pri naših prizadevanjih pomagajo izterjati odškodnino od okupatorjevih naslednic, ki so škodo povzročili. Vedno smo naleteli na “gluha ušesa”, ker so se vedno izgovarjali na strah, da nas ne bodo druge države podprle pri vstopanju v EU, NATO in v razne druge organizacije.

No sedaj smo pa tu, da bomo verjetno res morali škodo poplačati sami sebi, kar je sramotno za državo in njene voditelje, ki nimajo toliko moči in volje, da bi pomagali svojim državljanom do legitimne pravice – **odškodnine**. Ker prav državljani Slovenije so jih izvolili v Vlado, Parlament in položaje na katerih imajo kompetence in dolžnosti, pa jih raje uresničujejo drugje in po njihovem mišljenju za druge bolj pomembne reči.

Verjemite, na vse načine se trudimo in se bomo še naprej, da bi uspeli, vendar vse gre prepočasi in nas bo vedno manj, kar pa je gotovo tudi njihov cilj, da bo, če bo prišlo do poplačila materialne škode, oškodovancev čim manj.

Če ima kdo izmed vas, kakršenkoli predlog, idejo ali pa tudi kakšen drug način, kako doseči, da bomo dobili odškodnino, naj nam to sporoči (pismeno ali telefonično).

OBVESTILA oz. APEL poslan vsem evropskim poslancem na temo "Materialna odškodnina slovenskim žrtvam"

Kot večina naših članov in tudi mnogi ostali materialni oškodovanci, ki jim je med II. svetovno vojno okupator povzročil materialno škodo, že kar nekaj let pričakuje, da bodo le-to dobili poplačano.

Vendar upanje, glede na delo naših Vlad, vse do danes ni kaj spodbudno. Izmikajo se na vse načine. Zato bomo poskusili še eno možnost in to, da bomo našo problematiko predstavili vsem evropskim poslancem in političnim strankam Evropskega parlamenta in s tem obvestili vso Evropo o pričakovanju slovenskih žrtev nacifašizma.

O uspehu akcije vas bomo bolj natančno obvestili v naslednjem biltenu.

OBISKALI SMO STAREJŠE ČLANE

Po sklepu razširjene seje Izvršnega odbora, smo pričeli obiskovati člane Združenja, ki so starejši od 80 let.

Do sedaj smo obiskali tri člane in sicer Rozman Anico iz Šenčurja, Mali Roziko, ki živi v Domu starejših občanov Petra Uzarja v Trziču ter Alojza-Slavka Kuneja iz Krškega.

Vsi obiskani so se nas zelo razveselili, saj glede na starost marsikdo potrebuje več pozornosti in kakšnega pogovora. S temi obiski bomo nadaljevali tudi v prihodnje, saj je to tudi del našega Programa dela.

Zaradi boljšega občutka ostalih članov, prikazujemo tudi slike iz posameznih obiskov.

Obiskali smo Anico Rozman ob praznovanju 80-ega leta

Obiskali smo Mali Roziko za njen 88 rojstni dan

Srečanje s Slavkom Kunejem ob praznovanju 86. rojstnega dne

Če ima kdo od vas posebno željo ali se počuti osamljenega in si želi obiska, tudi če nima rojstnega dne, naj nam to sporoči in z veseljem ga bomo obiskali ter malo poklepatali, pa tudi obujali spomine na tiste davne čase.

KRATKA OBVESTILA

Priprave na razstavo in simpozij v Hamburgu

Že kar nekaj časa živi ideja za razstavo v Hamburgu za katero ima največ zaslug Tone Kristan, ki je s svojo vztrajnostjo uspel z nemškimi somišljeniki in to s Favo Roso ter njenimi sodelavci Razstava in simpozij bosta 19.11.2009. Glavno spodbudo so prireditelji dobili tudi z lanskoletnim snemanjem filma o dogodkih med II. svetovno vojno na slovenskih tleh. Del filma bo verjetno predstavljen na tem srečanju na katerem bomo sodelovali tudi mi. Pripravili smo 12 panojev s slikovnim materialom. Poleg razstave bodo na razporedu tudi razprave nemških pristašev za naše pravice in pa daljša razprava Toneta Kristana, ki jim je že poznan iz predhodnih srečanj v mestih Nürnberg, Wernigerode, Köln..., kjer je sodeloval na simpozijih in predavanjih.

ZAHVALA DONATORJEM

Zahvaljujemo se vsem tistim članom združenja in njihovim sorodnikom, znancem in prijateljem, ki so nam namenili donacijo 0,5% plačane dohodnine. Obenem se priporočamo še za vnaprej, da tisti, ki predvidevajo, da bodo morali plačati dohodnino, namenijo omenjenih 0,5 % naši organizaciji.

Svojo odločitev lahko še vedno skozi vse leto osebno prijavite na Davčni upravi v svojem kraju ali pa, če imate možnost preko spletne strani: »Dohodnina 2009«, kjer boste našli obrazec, ga izpolnili ter poslali na Davčno upravo - do 31.12.2009.

Vpisati je potrebno: **Združenje žrtev okupatorjev 1941-1945 Kranj, Slovenski trg 1, 4000 Kranj, davčna št. : 90541146.**

Poleg, že v 24. št. Optimista omnejnih donatorjev, nam je finančna sredstva nakazala tudi **OBČINA HRPELJE-KOZINA.**

ISKANJE OSEB, KI SO BILI IZGNANI V ILSENBURG

Na osnovi naših aktivnosti po ZRN, izterjava odškodnin, so pričele razne skupine civilne pobude in ustanove raziskovati tudi dogajanja v Sloveniji v času od 1941-1945. Odkar se naša organizacija trudi (že približno 7 let) je bilo ustanovljenih kar nekaj skupin, ki se ukvarjajo z medvojnimi dogajanja, ne samo v Sloveniji.

Tako se je tudi pred leti skupina mladih v malem mestecu ILSENBURG, na področju Harza, pričela ukvarjati z zgodovino kraja in ob tem tudi z vojnim časom.

Ko smo leta 2000 pričeli pošiljati po nemških mestih kataloge s spiski taborišč slovenskih izgnancev, je marsikateremu postalo marsikaj jasno, saj so nas do takrat vodili pod Jugoslovane ali pa sploh ne. Ali pa za taborišča sploh vedeli niso – takšnih je večina.

V Ilsenburgu menijo, da naj bi bilo v neki večji leseni stavbi cca 180 Slovencev (hiša stoji v dolini). Mi vemo, da je bilo cca 100 slovenskih izgnancev v GRADU, na hribčku. **Če kateri izgnanec kaj o tem ve, prosimo, da nam to sporoči.**

Nadalje so našli v prijavnica nekaj oseb, ki so delale privatno (v gospodinjstvu) in so bile tam prijavljene. Po priimkih sodeč gre tu za slovenske izgnance.

Navedli bomo le nekaj imen in priimkov iz nemških prijavnice (po vsej verjetnosti so to slovenski priimki in imena):

<u>Na prijavnici</u>		<u>Predvidevamo:</u>
1. Serafina Ferentschak	-	Fanika Ferenčak
2. Marie Tomasin	-	Marija Tomazín
3. Maria Gasnik	-	Marija Gašnik
4. Maria Duch	-	Marija Duh
5. Johanna Duch	-	Ivana (Ivanka) Duh
6. Helene Dobrotinsek	-	Helena Dobrotinšek
7. Ludmilla Cisej	-	Ljudmila (Milka) Cizej
8. Max Stroscher	-	Maks Strošer

Navedene osebe, če se kateri prepozna ali kateri koga prepozna, prosimo, da se nam javijo in sporočijo čim več podatkov iz tistih časov. To želijo dobiti raziskovalci, da popolnijo ta del zgodovine, kar pa je tudi naš interes.

Toliko za sedaj o mestu Ilsenburgu. Imamo pa še kar nekaj vprašanj za druge kraje in mesta, ki jih bomo posredovali kasneje.

Prosimo vse, ki imajo slike, dokumente in podatke iz katerega koli kraja (taborišča), po možnosti s kratkim opisom, da nam jih proti vrnitvi, posodijo.

SPOMINI, KI NAJ SE ZAPIŠEJO IN SE NE SMEJO POZABITI

Svoje spomine je zapisala Elda Fras iz Ankarana

Moji spomini na 14. November 1943

Svoje otroštvo sem preživela v brkinski vasi Tatre. Vas leži na vzpetini sredi gozdov in je precej oddaljena od glavnih cest in večjih krajev. Položaj vasi je bil zelo primeren za domovanje partizanov. Tudi vaščani so bili predani ciljem narodno-osvobodilnega boja in s partizani so delili vse. Že poleti 1942 so v vasi ustanovili odbor osvobodilne fronte, ki je vključeval v aktivno delo mlade in stare. Vsaka hiša je prispevala, kar je največ mogla. Številni so se pridružili partizanskim enotam, drugi so zbirali hrano in obleko, kurirji, med njimi tudi najmlajši, so prenašali obvestila iz vasi v vas, s hriba na hrib in v najbolj oddaljene in skrite postojanke. Na žalost so bili mnogi pregnani v zapore in taborišča, od koder so se le redki vrnili.

Med vojno sem doživela veliko hudega; med mnogimi spomini so nekateri bolj živi. Bilo mi je devet let, ko sem doživela morda najhujšega med njimi.

Novembra 1943 so bili v vasi borci Šercerjeve brigade, med njimi precej ozdravljenih ranjencev, ki so si tu pridobivali moči za nove boje. Skupina borcev je preživljala večer pri nas. Po večerji jim je moj oče prigovarjal, naj se pridružijo soborcem v vasi, ker bodo skupno močnejši v primeru napada. Partizani so vseeno ostali pri nas.

Zgodaj zjutraj nas je zbudilo streljanje. Nemci so drli v vas z vseh strani in jo obstreljevali z minometi, topovi in blindo. Te sem se najbolj bala, saj se mi je zdela kot strašna pošast. Borci so se junaško bojevali tudi pred našo hišo, kjer je bila iz tega dela vasi edina možnost rešitve zanje z umikom na vrt in skozi Ščurk v gozdove. Pred vhodnimi vrati je stal vodja te skupine, ki se je ob prihodu Nemcev predal. Niso ga ustrelili, temveč sprejeli v svoje vrste. Šele takrat se nam je posvetilo, zakaj je preslišal očetov nasvet, naj se pridružijo ostalim borcem v vasi.

Na razbijanje po vratih smo jih morali odpreti. V veži smo stali vsi prestrašeni: mama, trije otroci, ki smo se krčevito oklepali očeta, enoletni bratec pa je bil v njegovem naročju. Nемеc je zavpil: »Partizan!« in naperil vanj puško. Otroci smo v grozi zakričali: »Ne ubijte očeta!« in se ga še trdneje oklenili. Oče je odrinil puško od prsi. Tedaj ga je Nемеc tako močno udaril s puškinim kopitom, da se je zgrudil na cementna tla in vsi štirje otroci smo se z njim znašli na tleh. Z mamó smo mu pomagali vstati.

Bil je trenutek tišine, ki pa ni trajal dolgo. Čez hip nas je isti Nemec surovo porinil v luže na dvorišče na dež, ki je neusmiljeno lil. Ne vem, koliko časa smo stali tam mokri, zmraženi, trepetajoči; zdela se mi je cela večnost.

Prizor, ki smo ga v tem trenutku zagledali pred seboj, je še poglobil grozo tistega jutra. Nikoli ne bom pozabila krvave partizanke, ki si je z vodo iz škafa izpirala strašne rane po nogah. Pogledala sem na drugo stran in zagledala mrtvega partizana in nekaj metrov dalje še drugega. Pri večerji so bili vsi še tako prijazni in razposajeni; bili so živi in varni. Nisem mogla razumeti, kaj se je v resnici zgodilo, saj je bila zame, devetletnega otroka smrt še daleč, daleč.

Iz tega stanja nas je zdrnil rjoveč ukaz Nemca, naj gremo v sosednjo hišo, kjer so bili že Lavrinovi in sosedje Pavrovi, družina mojega strica. Prepričani smo bili, da nas bodo skupaj s hišo vred vse zažgali. Na srečo se to ni zgodilo. Tudi streljanje je utihnilo.

Odrasli so opazovali skozi okno, kaj se dogaja v vasi. Nemci so prisilili vaščane, da so znosili mrtve in ranjene partizane na najbolj viden prostor v vasi. Tam so vse ranjene pobili. Skupaj je bilo trideset mrtvih, med njimi štirje vaščani- civilisti. Starši so prepovedali otrokom, da bi gledali skozi okna; še danes sem jim hvaležna, da so me obvarovali pred tisto strahoto.

Nemci so tistega dne požgali enajst hiš, oropali celo vas, pobili veliko živine in vse odpeljali s seboj. Zaradi lastne varnosti so odpeljali nekaj mož, ki so končali v nemških taboriščih. Preostali domačini so z vozovi odpeljali padle na vaško pokopališče in jih naslednji dan pokopali v skupno grobnico. Tudi to grozno dejanje ni odvrnilo vaščanov od boja za svobodo.

Moj spomin na 14. november 1943 je še vedno živ. Boli pa me, da so nanj pozabili mnogi, ki bi morali spoštovati pridobitve NOB, prenašati te vrednote na mlajše rodove in padlim izkazovati vso hvaležnost in spoštovanje, da so žrtvovali največjo vrednoto-svoja mlada življenja. Naj se naše politično vodstvo strankarsko kakor koli menjuje, pridobitve NOB bi morali spoštovati vsi vaščani Tater, odgovorne institucije, nenazadnje tudi odgovorni posamezniki. Zadnji dom teh žrtev sameva iz leta v leto bolj, celo ob dnevu mrtvih in ob velikih slovesnostih, mitingih in proslavah, jim še svečke udeleženci le-teh, ne poneso na skupno grobnico.

